

Behandling av rapport fra forvaltningsrevisjon - vann og avløp

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Frøya kommune

Møtedato

26.08.2026

Saknr

48/26

Saksbehandler Ragnhild Torsdatter Grønvold

Arkivkode FE-217

TI-&58

Arkivsaknr 25/256 - 4

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar rapporten om forvaltningsrevisjon av vann og avløp til orientering. Kontrollutvalget anbefaler at kommunestyret følger opp revisors anbefalinger med denne innstillingen:

Kommunestyret ber kommunedirektøren om følgende:

Selvkost

- a. Kommunedirektøren gjør nye vurderinger av reell levetid av VA-ledninger dersom den går utover 40 år, og vurdere levetid mer detaljert enn «over 50 år»
- b. Kommunedirektøren sikrer jevnlig oppdatering av fordelingsnøkler, eventuelt vise når nøkkelen sist ble vurdert – ikke bare når den sist ble endret.
- c. Kommunedirektøren vurderer kompetanseheving i budsjettprogrammet.
- d. Kommunedirektøren vurderer om tomtekostnader skal inngå i selvkost.

Vann

- e. Kommunedirektøren sikrer oppdatert oversikt over vannforsyningssystemet, status for dette og plan for vedlikehold.
- f. Kommunedirektøren sørger for at beredskapsplanene omfatter digital sikkerhet.
- g. Kommunedirektøren vurderer økt fysisk sikring av anlegg.
- h. Kommunedirektøren sørger for at ROS- og beredskapsplaner tar hensyn til manglende reservevannkilde.
- i. Kommunedirektøren vurderer behovet for flere planer for nødvann.

Avløp

- j. Kommunedirektøren sikrer en fullstendig oversikt over avløpsanlegg.
- k. Kommunedirektøren arbeider videre med å sikre tilstrekkelig rensing i utsatte områder.
- l. Kommunedirektøren etablerer en mer detaljert og oppdatert vedlikeholdsplan.
- m. Kommunedirektøren sikrer at rutiner dokumenteres og følges opp.
- n. Kommunedirektøren sørger for tilstrekkelige HMS-tiltak innen avløp.

Private avløp

- o. Kommunedirektøren sikrer tilstrekkelig oversikt over private avløpsanlegg.
- p. Kommunedirektøren følger opp plan for regelmessig tilsyn.

2. Kontrollutvalget ber kommunedirektøren rapportere om oppfølgingen av vedtaket innen 1. juni 2027.

Vedlegg

Rapport fra forvaltningsrevisjon - vann og avløp

Uttalelse fra Kommunedirektøren - Rapport forvaltningsrevisjon vann og avløp

Saksopplysninger

Sakens bakgrunn

Kontrollutvalget har bestilt en forvaltningsrevisjon av vann- og avløpsområdet i Frøya kommune med utgangspunkt i plan for forvaltningsrevisjon 2024–2028. Formålet med

revisjonen har vært å undersøke om kommunen oppfyller krav og føringer innen selvkost, kvalitet i vannforsyningen, kvalitet i avløpssystemet og oppfølgingen av private avløpsanlegg.

Bakgrunnen for bestillingen er blant annet at vann- og avløpstjenestene er sentrale kommunale oppgaver med betydning for innbyggernes helse, miljø og økonomi. Området er også preget av store investeringer og økende krav til kvalitet, sikkerhet og dokumentasjon.

Om rapporten

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført revisjonen i perioden august 2025 til juni 2026.

Rapporten gir svar på følgende problemstillinger:

- Om selvkostberegningen er i tråd med regelverket
- Om kvaliteten på vannforsyningssystemet er i tråd med krav
- Om kvaliteten på avløpssystemet er i tråd med krav
- Om kommunen følger opp private avløpsanlegg

Hovedfunn og konklusjoner

Selvkost

Revisor konkluderer med at beregningen av selvkost i hovedsak er i tråd med regelverket. Kommunen har etablert systemer og rutiner som bidrar til korrekt beregning, og håndteringen av selvkostfond følger kravene. Samtidig peker revisor på behov for mer presise vurderinger av levetid på anlegg, bedre dokumentasjon av fordelingsnøkler og økt kompetanse i budsjettverktøyet.

Vannforsyning

Kommunen leverer en stabil vannforsyning med god kvalitet. Internkontrollen er dokumentert og etterleves, og lekkasjegraden er lavere enn nasjonalt nivå. Samtidig mangler kommunen en oppdatert hovedplan for vann, og det er utfordringer knyttet til langsiktig planlegging, beredskap og sikkerhet. Særlig peker revisor på manglende digital sikkerhet og fravær av reservevannkilde.

Avløp

Kvaliteten på avløpssystemet er delvis i tråd med kravene. Kommunen har gjennomført betydelige investeringer og har enkelte velfungerende anlegg, men det er mangler i oversikt, kapasitet og vedlikeholdsplanlegging. Enkelte områder, særlig i øyrekka, har utilstrekkelig rensing og utslipp til sårbare resipienter. Dokumentasjon av rutiner er også svak.

Private avløp

Kommunen har ikke tilstrekkelig oppfølging av private avløpsanlegg. Det mangler fullstendig oversikt, og tidligere system for regelmessig tilsyn er ikke fulgt opp. Selv om slamrenovatør gjennomfører inspeksjoner, er kommunens egen oppfølging begrenset. Dette innebærer risiko for manglende etterlevelse av regelverket.

Funn som i ingen eller liten grad er vurdert av revisor

Revisor omtaler enkelte forhold uten å knytte tydelige vurderinger til disse:

- Stor økning i avløpsgebyr de siste årene
- Utfordringer med kompetanse og rekruttering
- Manglende gjennomføring av beredskapsøvelser
- Politiske avveininger som påvirker oppfølging av avløpstiltak
-

Disse forholdene kan ha betydning for tjenestekvalitet og etterlevelse på sikt.

Revisors anbefalinger

Selvkost:

- Gjøre nye vurderinger av reell levetid av VA-ledninger dersom den går utover 40 år, og vurdere levetid mer detaljert enn «over 50 år»

- Sikre jevnlig oppdatering av fordelingsnøkler, eventuelt vise når nøkkelen sist ble vurdert – ikke bare når den sist ble endret.
- Vurdere kompetanseheving i kommunens budsjettprogram
- Vurdere å legge inn tomtetekostnad hvis det er aktuelt

Vann:

- Kommunedirektøren sikrer oppdatert oversikt over kommunens vannforsyningssystem og status for dette, inkludert plan for vedlikehold
- Kommunens beredskapsplaner bør omfatte digital sikkerhet og i sitt arbeid for å sikre anleggene
- Kommunen bør vurdere ytterligere fysisk sikring ved anlegg
- Kommunens ROS- og beredskapsplaner hensyntar at kommunen ikke har en reell reservevannkilde

Kommunen vurderer behov for flere planer for nødvann

Avløp:

- Kommunen sikrer en fullstendig oversikt over anlegg
- Kommunen arbeider videre med å sikre tilstrekkelig rensing i utsatte områder
- Kommunen etablerer en mer detaljert og oppdatert vedlikeholdsplan
- Kommunen dokumenterer at rutiner følges
- Kommunen har tilstrekkelige HMS-tiltak innen avløp

Private avløp:

- Sikrer en tilstrekkelig oversikt over private avløp
- Følger egen plan for regelmessig tilsyn

Sekretariatets vurderinger

Sekretariatet vurderer at rapporten svarer ut de problemstillingene kontrollutvalget har lagt til grunn. Det er en tydelig sammenheng mellom problemstillinger, funn, revisors vurderinger og anbefalinger.

Rapporten gir et godt og nyansert bilde av situasjonen i kommunen. Innen selvkost og vannforsyning er det i hovedsak tilfredsstillende forhold, mens det er større utfordringer innen avløp og private avløpsanlegg. Dette gir et samlet risikobilde som er nyttig for videre oppfølging.

Sekretariatet merker seg særlig:

- Manglende oppdatert planverk innen vann og avløp
- Mangelfull oversikt over avløpsanlegg og private løsninger
- Svak oppfølging av tilsyn på private anlegg
- Sårbarhet i beredskap, særlig knyttet til øyrekka

Videre vurderer sekretariatet at funn som ikke er eksplisitt vurdert av revisor, likevel er relevante. Dette gjelder særlig utfordringer knyttet til kompetanse, gjennomføringsevne og økonomiske prioriteringer. Disse forholdene kan påvirke kommunens evne til å følge opp anbefalingene.

Sekretariatet legger til grunn at anbefalingene er relevante og gjennomførbare, men at oppfølgingen vil kreve prioritering og ressurser over tid.

Sekretariatet gjør oppmerksom på at det er brukt KI ved utarbeidelsen av dette saksfremlegget.